

Egy régi virágfestőről (Komlóssy Ferenc)

Két kis olaj-festmény függ Íróasztalom fölött; egy-egy virágtartót ábrázolnak, egyikben félig nyílt sötétpiros és fehér rózsák, a másikban gyöngyvirág és rezedaszálak egy bokrétában.

Igénytelen, de sokatérő két művecske, melyek rég ékesítik már szobámat; de hatásuk még most sem közönyös. Hogy is lenne az? A színek oly üdék és természetesek, a zöld levelek színben és alakban oly hívek, hogy természetesebben és hívebben még mit sem lestek le az anyatermészet öléből, úgy hogy szinte fogadni mernék rá: e virágokat friss májusi eső után hajnalban szakították s keressük rajtuk a ragyogó vízcsöppet s egy mélyet lélekezünk, hogy magunkba szívjuk a pompás illatot.

Ez volt a Komlóssy Ferenc művészete: másolt a természet után, s annak legszebb szülötteit, a virágokat és fákat szerette. Tájkép- és virágfestő volt, s ha előbbi minőségében nem is szerzett hangzatos és elterjedt nevet, megérdemli legalább is a jó festő nevét. A nemzeti múzeumban lévő »Erdőrésztlet«-e eléggé bizonyítja, mennyire megérdemli, hogy azok közé sorozzuk, kiknek nemcsak szemökkel, hanem szívökkel is nézték a természetet.

Benne különben kétféle művészt kellett megkülönböztetni élesen: az anyagi gondoktól bosszantott, megrendelésre kedvetlenül nagy tájképeket nagyoló piktort, s aztán a kedvvel, szeretettel, a magyar alvidéken kisebb tájképeken vagy Schönbrunn óriási virágházaiban rózsákon dolgozó képíró. Az előbbi sok kifogás alá eshetett, míg az utóbbi olyan finom ízlésű embereket is megnyert, minő a magas műveltségű színvonalon álló Ormos Zsigmond temesmegyei főispán, a délmagyar-országi múzeum létrehozója, ki az olaszországi képtárakról irt hosszabb értekezé-sével, abban is kitűnő műértőnek bizonyult, hogy olyan tárgyról is, melyről már egész nagy irodalom keletkezett, tudott újat és ez újban igazat mondani.

Komlóssy Ferenc utolsó éveit is e nemesszívü műértőnk édesítette meg Temesvárott, hová a vén művész egész kis galleriával állított be, melyet el is adott, bár nem valami gyorsan. A műértők a legjobbakat elkapkodták, de midőn ezek már bőven el voltak látva, az eladásban pangás állott be. A pénzes ember műér telem nélkül csak akkor vesz műtárgyat, ha a művész nagy nevével dicsekedhetik; különben pedig, főleg képre, csak úgy kész áldozni, hogy saját érdektelen arcát vetteti vászonra, vagy ha négyszög méterét pár forintjával veheti valami esetlen nagy cifra kerettel, hogy »mutasson valamit.«

A Komlóssy képei pedig nem valami nagyon »mutattak«. Egy tiszaparti csárda, egy szalmakazallal, vagy a szőke folyó a komppal, az aranykalászkok tengere, megvilágítva a mi nyári napunk tűzben égő sugaraitól, a fejőket csüggesztő, egymásra dülő kalászkok — ezeket Komlóssy olyan reális hűséggel veté vászonra, hogy szinte zizegésüket véljük hallani, ha megindul majd egy langyfuvalat s a művész meleg kedélyének derűjét érezzük ki a természetesen ragyogó fényből, mely a messze terülő rónán előmlik, s a kép szemléletére csaknem körültekintünk, hol az árnyas akác, az alföld háládatos fája, a hol fővegünket leemelve szellőzködjünk? Igen, de ezek nem valami szenzációs tárgyak, kivált ha nincsenek is valami modern fantaztasággal festve.

Volt idő, midőn Barabáson kívül úgy szólván csak Komlóssy volt a magyar festő, persze nem a fővárosban, s nem arcképekkel, hanem a vidéken vagy a külföldön. Jó virág és csendélet-képekkel évek hosszú során valóban elárasztotta ő a magyar alföldet. Még midőn Bécsbe vonult is családjával, le- rándult összehalmozódott képeivel s egész kis kiállítást rendezett a temesvári helyőrségi kórházban levő lakásomon, s nem vitt belőle egyet sem Bécsbe vissza. Túladott rajtuk Szegeden és Temesvárott.

A magyar műpártolás és műismeret ma is csak lassan terepélyesedő fájának egy névtelen gyökerét az ő jobb képeinek elterjedése képezte. Olcsóságuknál fogva kiszorított sok úri szobából nagyon gyarló festményeket, oly időben, midőn száz forinton fölül fizetett képek csak dúsgazdag földbirtokosok kastélyaiba kerültek s oda is csak, ritkán.

Húsz évvel ezelőtt jelent meg az ő rózsá-albuma száz rózsával, melyeknek mindenike valódi kabinetdarab volt. Azután már csak lassan és keveset dolgozott, mert Bécsben nem folyt valami fényesen a dolga. Kedve ekkor nagyon megcsappant. Sóhajtozva jártkelt szobájában, vállalkozásokon törte a fejét, s áldott jó nejeinek, — kivel ideális hitestársi frigyben élt — összes örökségét elvállalkozta. Rózsá-album vállalatát szintén más aknáztta ki. Különben is csalták, lopták e talpig becsületes, jószívü embert mindenfelől, mert saját magáról Ítéelve, mindig kész volt hinni minden jött-ment ember becsületében. Műveit neje a prágai egyetem egykori francia irodalom tanárának : Bousifet de Moricourt telivér franciának volt a leánya, s a család Bécsben az én francia társalgást kereső kedvem kielégítésére vagy franciául, vagy szintén az én erőszakoskodásomra: magyarul beszélt, míg amerikai rokonaik angolul. Eszes, szemre- való leányai énekben és festészetben képezték ki magukat. Több egyetemi tanuló is járt a házhoz rajtam kívül, amerikai, német, cseh, úgy hogy szerény családi körökben a válogatott polyglott társaság rám nézve nagy vonzó erőt gyakorolt, kivált a soknyelvü társalgás s az érdekes heves viták okáért. A festészet és francia nyelv gyakorlata végett éveken át érdekes fiatal telivér orosz bárónő is a család tagjává szegődött. Én egy délmagyarországi gimnázium porát alig lerázva, a bizalmas rokoni körökön kívül addig sehol nem fordultam úgy meg, hogy egy szép nő megpillantása nagy zavarba ne ejtett volna. Lehetetlen a hála kedves érzete nélkül gondolnom most a patriarchális külsejű, hosszú szakállú, szelíd

kék szemű Komlóssy bácsira, kinek kedves családjánál mindig rokon számba mentem, pedig csak rokonom rokona volt, s bár a sors ugyan szűkmarkúlag juttatá ki a neki köteles részt, mégis perfekt magyar vendégszeretettel láttak mindig, úgy hogy félszegségemet náluk veszítém el.

A jó francia mama pedig úgy beártott a francia szóba, a mint ez sok másnak drága órák árán sem sikerül.

Gyermekei iránt apai erélyt az öreg soha sem tudott kifejteni, mert igen jó szive lévén: föllépni a legártatlanabb lénynyel szemben sem tudott. S ez a nyitja az ő sorsának. Kitűnő tehetségű gyermekei ennek dacára, saját szorgalmuk következtében, jól el vannak látva. Legnagyobbik leánya Trajtler budai polgári iskola igazgatójával élt boldog frigyben; egy leánya a gráci opera primadonnája volt, míg hangját el nem veszítette; Irma leánya Bécsben munkával elhalmozott elsőrendű csendéletfestésznő, ki a Károly-Lajos főherceg nejét is tanítja; egyik fia: Ede a Benczúr tehetséges tanítványa, Ferenc pedig most az első díszfestők egyike Bécsben. E három utóbbi testvér szép műve az a spanyolfal, melyet Mária Valéria főhercegnő festetett vőlegényének, s melyet Ede páratlan finom rajzú portrait-i, Irma ötletben gazdag csendéletei és Ferenc tündéerkertjei valóban méltóvá tesznek arra, hogy fejedelmi termet ékítsenek.

Egy ízben, már jó régen, a rózsák sikerülte következtében, a királyné Königsberg grófnőt küldte az öreg művészhez megrendeléssel, mely arcképre is szólt. Az öreg Komlóssy megvallotta, hogy ő festett ugyan sok arcképet is, de a királyné megbízását jól teljesíteni: ez fölül múlná az erejét. *»Látszik, hogy magyar ember. Megvallja, ha valamire teljes önbizalommal nem vállalkozhatik«*, jegyzé meg élénken a felséges asszony, az üzenettel visszatérő grófnőnek. És az a válasz jellemzi is a jó öreg képírót, ki az idei év halotjai közé tartozik.

Dr. Behányi Jenő.